

Nr 415

Av herr **Senander m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 55, med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering, m. m.*

Flera av de ändringar som föreslås i propositionen i förhållande till pensionsberedningens förslag är att hälsa med tillfredsställelse. Dit hör uttalandet beträffande den av beredningen föreslagna minskningen av de kommunala bostadstilläggen. Departementschefens i sammanhanget gjorda förklaring att "en minskning av bostadstilläggen i första hand drabbar de många pensionärer, som inte har några andra inkomster än folkpensionen eller endast mycket små sådana inkomster" och att därför "frågan om bostadstilläggen och inkomstprövningen i övrigt bör prövas på nytt", tillfredsställer den uppfattning kommunistiska partiet i detta avseende framförde redan vid offentliggörandet av pensionsberedningens förslag, nämligen att avvecklingen av bostadstilläggen högst väsentligt skulle reducera värdet av folkpensionshöjningarna för de pensionärer som i huvudsak måste lita till folkpensionen för sin utkomst.

Småföretagare, bönder och andra icke obetydliga kategorier av förvärvsarbetande personer ställdes genom pensionsberedningens förslag utanför pensioneringen. Enligt propositionen kommer de nu i åtnjutande av tilläggspension på i stort sett samma villkor som deras anställda.

En betydelsefull förbättring är förslaget om slopande av reduktionsregeln för dem som icke har minst 15 års pensionsgrundande inkomst. Denna regel drabbade nämligen främst de förvärvsarbetande kvinnor, som gifter sig och därmed kommer från förvärvsarbetet, men i stället utför det lika viktiga och nödvändiga hemarbetet.

Med hänsyn till det läge, i vilket pensionsfrågan numera befinner sig, anser vi oss även kunna ge vår anslutning till förslaget om rätt till utträde ur pensionssystemet på vissa bestämda villkor. Det lär vara svårt för motståndarna till en lagstadgad ålderspensionering att längre upprätthålla sin vulgäragitacion från folkomröstningen om "tvångspensionering". Vad som nu föreslås innebär i princip detsamma som gäller för den nya lagstiftning om arbetstiden, som nu tillämpas. Denna lags regler kan sättas ur kraft, om ett kollektivavtal slutes om andra regler än dem som finns i lagen. En förutsättning är dock att kollektivavtalet är godkänt av ett fackligt förbund på arbetarsidan.

Det är uppenbart, att medgivande om undantag från en lagstiftning om trygghet på alderdomen icke kan tillåtas utan att förknippas med villkor,

som säkerställer lagstiftningens syfte. Emellertid har sådana krav uppställt, som enligt vår mening bör kunna förhindra missbruk. Dessa krav är: pensionsskyddet skall avse såväl ålders- som invalid- och familjepensionering; det skall gälla för alla löntagare, som är undantagna från det allmänna pensionssystemet; pensionsförmånerna skall vara oantastbara, så att de inte förloras om den försäkrade byter anställning eller verksamhet. Dessa villkor bör försvåra att utträde utnyttjas för att avstå från en ordnad tilläggspensionering. Svagheten i förslaget är givetvis, att det materiella innehållet kan bli sämre utan att rätten till utträde förfaller. Det är emellertid knappast troligt, att fackförbunden skulle tillåta ett utträde under sådana omständigheter. För övrigt bör det ju ligga i varje anställds intresse att tillförsäkra sig så goda villkor som möjligt och att, därest villkoren skulle vara sämre än vad den allmänna pensioneringen ger, motsätta sig ett utträde.

Om vi sålunda i dessa viktiga avseenden är överens med propositionens innehåll och ger vårt erkännande åt den avvisande hållning som intagits av regeringen mot försöken från de borgerliga partiernas företrädare att rubba de grundläggande principerna i förslaget, kan vi dock inte godkänna förslaget att höja det basbelopp, som gäller för beräkningen av den årliga tilläggspensionen, från 3 000 kr. till 4 000 kr. Denna höjning medför flera nackdelar i förhållande till pensionsberedningens förslag om 3 000 kronor som basbelopp.

För det första ökas kretsen av dem, som utestänges från tilläggspensioneringen och endast får nöja sig med folkpensionen, med åtskilliga hundratusental.

För det andra uppnås pensionsnivån — 65 procent — endast för en 6 000-kronorsinkomst medan den för inkomstklasserna 8 000, 10 000, 12 000 och 15 000 kr. endast blir resp. 64, 63, 63 och 62 procent. Pensionsberedningen föreslog en pensionsnivå av 70 procent för inkomstklassen 6 000 kronor och 65 procent för återstående inkomstklasser. Sänkningen av pensionsnivån innebär för en ensamstående med en medellön av 6 000 kronor en minskning i pengar av 300 kronor per år, för en inkomst av 8 000 kronor 100 kronor, för en inkomst av 10 000 kronor 200 kronor, för en inkomst av 12 000 kronor 300 kronor och för en inkomst av 15 000 kronor 450 kronor. För gift pensionstagare med pensionsberättigad make blir minskningen enahanda.

För det tredje går förtjänsten av pensionsnivåns sänkning till arbetsgivarna, som därigenom slipper undan med lägre avgifter. Avgifterna kommer enligt förslaget att beräknas på ett lönebelopp, som per årsarbetare är 1 000 kronor lägre än enligt pensionsberedningens förslag.

Förslaget är en eftergift åt den kritik som anfört, att pensionsnivån i de lägre inkomstklasserna är "för hög". Departementschefen själv uttalar, att

han ur sociala synpunkter anser det vara önskvärt att en relativt sett högre pensionsnivå tillämpas i lägre inkomstlägen. I detta uttalande vill vi helt instämma. Det kommer utan tvivel att finnas åtskilliga hundratusental inkomsttagare som inte kommer upp till den inkomstgräns, som ger rätt till tilläggspension, och ännu flera kommer att ha en medelinkomst för de 15 bästa inkomståren, som endast ger en mindre tilläggspension. Ur social synpunkt kan det inte vara försvarbart att mäta deras pensionsnivå med samma mått som gäller för högre inkomsttagare. Har dessa grupper haft en knapp existens medan de arbetade, så har de ur social synpunkt lika stor rätt som andra att få en bekymmerfri ålderdom.

De fall som föranlett kritiken mot den "för höga" pensionsnivån hänförs sig till medelinkomsterna 4 000, 5 000, 6 000 och 7 000 kronor. I dessa fall skulle för en samstående pensionsnivån enligt pensionsberedningens förslag ligga vid resp. 80, 74, 70 och 67 procent. Såsom förut nämnts ligger det ur social synpunkt ingenting anmärkningsvärt i dessa pensionsnivåer. Det bör emellertid observeras, vilket också departementschefen med eftertryck framhåller, att pensionerna enligt förslaget inte — såsom fallet är med de statliga pensionerna — beräknas på slutlönen utan på medellönen under de 15 bästa åren. Vid stigande standard i samhället blir därför i allmänhet medellönen lägre än slutlönen.

Med den löneutveckling som försiggått inom industrien i vårt land under senare år visar det sig, att 65 procent av genomsnittet för de 15 bästa åren blir endast cirka 50 procent av de industriarbetarlöner som nu gäller. Varje tal om en "för hög" pensionsnivå är därför oberättigat, inte minst i belysning av att stats- och kommunalanställda befattningshavare nu står inför en uppgörelse i pensionsfrågan som kommer att ge minst 65 procent i pensionsnivå *på slutlönen*.

Vi ser därför inget rimligt skäl till att reducera pensionsnivån på grund av motståndarkritiken om en "för hög" pensionsnivå i de lägre inkomstgrupperna. Ännu mindre finner vi det vara berättigat ur synpunkten, att vinsten av de minskade kostnader, som sänkningen av pensionsnivån medför, skall komma arbetsgivarna till godo i form av minskade avgifter.

Finansieringen av tilläggspensionen skall ske i enlighet med den huvudlinje, som pensionsberedningens majoritet dragit upp, d.v.s. genom kollektiva arbetsgivaravgifter och utan tillskott av skattemedel. Företagare och självständiga yrkesutövare betalar sina tilläggspensioner genom individuella avgifter.

I fråga om avgifternas storlek avviker propositionen från pensionsberedningens förslag. Beredningen hade föreslagit två alternativa skalor för arbetsgivaravgifterna. Den lägre skalan beräknade avgifterna till 2 procent år 1960 på lönerna i deras helhet och följaktligen inte endast på lönen i vad den översteg basbeloppet på 3 000 kronor, och till 5,3 proc. år 1965. Enligt

den högre skalan skulle motsvarande siffror bli 2,7 procent år 1960 och 6,7 procent år 1965.

I propositionen föreslås arbetsgivaravgifterna sänkta till 1,8 procent år 1960 på hela lönesumman, varefter de stiger med 0,6 procent om året till 4,2 procent för år 1964.

För företagarna och de självständiga yrkesutövarna blir avgiften till tilläggspensioneringen för t. ex. en person med 10 000 kronor i årsinkomst 120 kronor år 1960, 160 kronor år 1961, 200 kronor år 1962, 240 kronor år 1963 och 280 kronor år 1964.

Avgifternas storlek fixeras endast för *de första fem åren*, varefter frågan om fondbildning och avgifter skall omprövas. Det förutsättes dock att avgifterna måste fortsätta att stiga.

Kostnadsminskningen beräknas i propositionen till 8 à 9 procent av de uppskattade totalkostnaderna. Enligt departementschefens uttalande medför detta, att arbetsgivarnas avgifter till tilläggspensioneringen kan bli lägre. Han förklarar vidare att detta kommer till synes genom att avgifterna beräknas på ett lönebelopp, som per årsarbetare blir 1 000 kronor lägre än enligt beredningsförslaget. Detta betyder att arbetsgivarna får en betydande lättnad på pensionstagarnas bekostnad.

Vi har tidigare framhållit, att det nu framlagda förslaget innehåller betydelsefulla förbättringar i förhållande till pensionsberedningens förslag. Det är därför ägnat att läggas till grund för detaljutformningen av den oerhörd betydelsefulla pensionsreformen. Emellertid utgör den av oss kritiserade höjningen av basbeloppet och den därav följande sänkningen av pensionsnivån en skönhetsfläck, som måste utplånas. Det bör erinras om att det förslag som segrade i folkomröstningen, nämligen linje 1, upptog som en grundläggande princip en pensionsnivå av *minst* 65 procent, varvid tilläggspensionen beräknades på den del av medellönen som låg mellan 3 000 och 30 000 kronor. Denna av folkomröstningen fastslagna princip är rubbad i det nu framlagda förslaget, vilket vi finner vara betänkligt.

Med vad vi här ovan anfört yrkas,

att riksdagen måtte besluta att, med godkännande i övrigt av proposition nr 55 i vad denna avser tilläggspensioneringen, företa den ändringen, att tilläggspension i enlighet med pensionsberedningens förslag beräknas å den del av medellönen som ligger mellan 3 000 och 30 000 kronor.

Stockholm den 28 februari 1958

H. Hagberg

Helmer Holmberg

Knut Senander

Erik Karlsson